

บทที่ 1

บทนำ

ความหมาย

เนื่องจากคำว่า นิเทศ มาจากคำภาษาอังกฤษว่า Supervision ซึ่งหมายถึง การให้ความช่วยเหลือ แนะนำ หรือปรับปรุง ดังนั้นความหมายของคำว่า การนิเทศการศึกษา จึงหมายถึง การให้ความช่วยเหลือ แนะนำ หรือปรับปรุงทางการศึกษาแก่บุคลากรทางการศึกษา ในสถานศึกษาเพื่อให้สามารถดำเนินงานของตนไปได้ด้วยดี ซึ่งสอดคล้องกับที่ สเปียร์ส (Spears , 1967 , p 10) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า การนิเทศการศึกษา ไว้ว่าเป็น กระบวนการที่จะทำให้เกิดการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนของครู โดยการทำงานร่วมกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการนี้ เป็นกระบวนการกระตุ้นความเจริญก้าวหน้าของครู และมุ่งหวังที่จะช่วยเหลือครู เพื่อช่วยให้ครูได้ช่วยตนเองได้

เนื่องจากความรู้และแหล่งเรียนรู้มีมากขึ้น จึงทำให้ความหมายของการนิเทศเกิดการเปลี่ยนแปลงให้กว้างขวางขึ้นนั่นคือ การนิเทศการศึกษา จะหมายรวมถึง การเอาใจใส่ ในการสำรวจตรวจสอบเพื่อดูแลแนะนำการจัดการเรียนการสอนของบุคลากรในสถานศึกษา ให้มีความสามารถในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

การนิเทศเป็นสิ่งที่เกิดมาเป็นระยะเวลายาวนานทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งมีพัฒนาการของการนิเทศเรื่อยมาเพื่อให้เกิดคุณภาพที่สมบูรณ์แบบที่สุด จึงขอกกล่าวถึงประวัติ การนิเทศทางการศึกษาทั้งในต่างประเทศ และในประเทศไทย เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการ นิเทศที่เหมาะสมต่อไป

ประวัติการนิเทศทางการศึกษาในต่างประเทศ

การนิเทศทางการศึกษาเกิดในต่างประเทศก่อนเพราะมีการจัดการศึกษาเกิดขึ้นก่อน และไทยนำมาพัฒนาต่อให้เหมาะสมกับสภาพการทำงานที่เกิดขึ้นจริงๆ จึงขอสรุปประวัติการ นิเทศทางการศึกษาตามยุคสมัยต่างๆเริ่มตั้งแต่ สมัยกรีก สมัยกลางถึงปัจจุบัน

สมัยกรีก

สมัยกรีก มีความเจริญก้าวหน้าในหลายๆด้าน รวมทั้งด้านการศึกษาซึ่งแม้จะไม่ใช่ระเบียบแบบแผนนักแต่ก็มีการสั่งสอนแนะนำกันเป็นส่วนตัว และใช้วิธีสอนโดยการมีส่วนร่วม (Participation) ซึ่งมีใช้ในปัจจุบันนี้ด้วย ผู้ที่ทำหน้าที่อบรมสั่งสอนที่มีชื่อเสียงในยุคสมัยนี้เช่น Socrates Plato และ Aristotle เมื่อโรมันเข้ายึดครองได้มีการพัฒนาการศึกษาเพิ่มขึ้นเรื่อยๆอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งเกิดภาษาของตนเอง คือภาษาละติน โรงเรียนเริ่มเกิดในช่วงนี้ มีการจัดการเรียนการสอนที่เป็นเรื่องเป็นราวมากขึ้น มีการปรับปรุงการสอน จัดทำหลักสูตรอย่างเป็นระบบระเบียบให้คนทั่วไปได้ศึกษาเรียนรู้ นับเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษา

สมัยกลางถึงปัจจุบัน

เมื่อเริ่มมีโรงเรียน บุคลากรทางการศึกษาจึงมีมากขึ้นไม่เช่นแต่เพียงผู้เรียนและผู้สอน แต่ยังมีผู้อำนวยการ ผู้ช่วยฝ่ายต่างๆ ฯลฯ เป็นต้น จึงเกิดอาชีพทางการสอนขึ้นอย่างมั่นคง โดยผู้สอนในยุคแรกมาจากการคัดเลือกผู้มีวิญญูณ คุณวุฒิ ของชุมชน หรือเมืองนั้น ๆ มาทำการสอน แล้วรัฐบาลเป็นผู้จ่ายเงินเดือนให้ สมัยนี้การศึกษากระจายตัวหลายแห่งมากขึ้นอาทิเช่น ในยุโรป อังกฤษ สหรัฐอเมริกา และออสเตรเลีย

การศึกษาในยุโรปเริ่มจากการแข่งกันเผยแพร่คำสอนของศาสนาคริสต์นิกายต่างๆ ทำให้เกิดโรงเรียนสอนศาสนาและสอนศาสตร์สาขาต่างๆร่วมด้วยโดยเฉพาะภาษาละติน โรงเรียนเหล่านี้เกิดขึ้นหลายแห่ง จึงมีผู้ควบคุมดูแลให้เป็นระบบระเบียบ ช่วงเวลานี้เองที่ก่อให้เกิดการนิเทศขึ้นโดยผู้ควบคุมด้านการศึกษาและเป็นจุดเริ่มของการนิเทศอย่างเป็นทางการ

ในประเทศอังกฤษเองก็ได้รับอิทธิพลนี้ โดยในช่วงระหว่างศตวรรษที่ 16 การนิเทศได้เริ่มในโรงเรียนอย่างชัดเจน โดยผู้ที่อุปการะโรงเรียน ในศตวรรษที่ 16 เปิดโอกาสให้คนจนได้เข้าเรียนในโรงเรียนได้ โรงเรียนที่อยู่ในความดูแลของรัฐมุ่งที่จะสอนเพื่อเตรียมคนเข้ารับราชการมากขึ้น การนิเทศที่เริ่มในศตวรรษนี้จึงเน้นและให้ความสนใจด้านเนื้อหาทางศาสนา คุณธรรม จริยธรรม เป็นเรื่องหลักและสำคัญตามจุดมุ่งหมายที่รัฐต้องการ แต่ไม่ค่อยเน้นที่คุณภาพการสอน

ส่วนสหรัฐอเมริการัฐที่มีผู้อพยพจากอังกฤษมาก่อตั้งอาคารบ้านเรือนจะได้รับอิทธิพลในด้านการศึกษาและการนิเทศการสอนก่อนรัฐอื่นๆ ซึ่งรัฐ Massachusetts ได้รับ

อิทธิพลนี้อย่างเต็มที่จึงเกิดโรงเรียนสอนศาสนาเพื่อสอนการอ่านเขียนคัมภีร์ไบเบิลให้แก่ผู้เรียนในสถานศึกษา ในปีค.ศ.1654 มีการตั้งกฎเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้นิเทศสถานศึกษาอย่างชัดเจน คุณสมบัติของผู้นิเทศที่ใช้พิจารณาคัดเลือกคือ เป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือศรัทธา มีศีลธรรมเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบความประพฤติของผู้สอนหรือครู สังเกตพฤติกรรมและดูแลสอบถามปัญหาต่าง ๆ ของผู้เรียนหรือนักเรียนอย่างใกล้ชิด เพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน แต่การนิเทศเหล่านี้เกิดแต่ในเมืองใหญ่ ๆ เท่านั้นยังไม่แพร่หลายเท่าที่ควร ข้อสังเกตของการนิเทศในช่วงนี้จะพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาจะเป็นผู้นิเทศการศึกษาาร่วมไปด้วยเพื่อให้มีประสิทธิภาพ แต่เมื่อผู้เรียนเพิ่มมากขึ้นภาระงานต่างๆในสถานศึกษาก็เพิ่มตามไปด้วย การจะควบคุมดูแลการเรียนการสอนในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพตามความต้องการจึงทำได้ยากขึ้น จึงได้มีการแบ่งแยกหน้าที่การบริหารโรงเรียนออกจากหน้าที่การนิเทศสถานศึกษา

ในช่วงปีค.ศ. 1839 นอกจากนี้ยังมีการก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูขึ้นด้วย แต่ยังไม่เป็นที่ยอมรับของคนในยุคนี้เท่าที่ควร การสอนและการนิเทศในยุคนี้ยังไม่เน้นที่การสอนเท่าไรนัก เพราะการศึกษาจะเน้นที่เนื้อหาวิชาให้คนมีความรู้มาก ๆ เป็นหลัก จนกระทั่งปีค.ศ.1920 จึงเริ่มให้ความสำคัญแก่ หลักการสอน วิธีสอน ในปีนี้เกิดสถาบันวิชาชีพครูในรูปแบบของสมาคมวิชาชีพโดยรัฐบาลมีชื่อว่า National Commission on Accreditation of College of Teacher Education (NCATE) สถาบันนี้กำหนดให้คนที่ต้องการเรียนเพื่อเป็นครูต้องเรียนวิชาชีพครูอย่างต่ำ 15 หน่วยกิต ซึ่งเกณฑ์นี้ได้นำมาใช้ในปัจจุบัน แต่อาจปรับเปลี่ยนหน่วยกิต ตามความเหมาะสม จึงสามารถสรุปการนิเทศการศึกษาของสหรัฐได้ 4 สมัยตามที่ Spears , Eye และ Netzer แบ่งไว้ดังนี้

สมัยที่ 1 (1600 – 1700) ผู้นิเทศคือคณะกรรมการโรงเรียน การนิเทศอยู่ในลักษณะของการตรวจตราและควบคุมโรงเรียนโดยผู้บริหาร (Administrative inspection)

สมัยที่ 2 (1700 – 1800) ผู้นิเทศคือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา หรือผู้ชำนาญด้านการศึกษาซึ่งคณะกรรมการโรงเรียนเป็นผู้คัดเลือก การนิเทศอยู่ในลักษณะของการตรวจตราควบคุม และให้การแนะนำที่มีประสิทธิภาพ (Effective Orientation)

สมัยที่ 3 (1800 – 1900) ผู้นิเทศคือครูใหญ่และศึกษานิเทศก์ที่มีความชำนาญเฉพาะทางที่แต่งตั้งขึ้นมา การนิเทศอยู่ในลักษณะของการร่วมมือระหว่างผู้สอนและผู้นิเทศ โดยใช้หลักความเชื่อ พื้นฐานที่ว่าการทำงานสำเร็จได้โดยกลุ่ม ใช้กระบวนการกลุ่มในการทำงานและประเมินอย่างครบวงจร ภายใต้จุดมุ่งหมายของการปรับปรุงการเรียนการสอน ซึ่งทั้งครูและผู้บริหารหรือผู้นิเทศเข้าใจตรงกัน 2 ประเด็นว่า การนิเทศไม่ใช่การตรวจตรา และ งานหลักของ

การนิเทศ คือการปรับปรุงการเรียนการสอน การนิเทศสมัยนี้เป็นแบบร่วมมือหรือทำงานเป็นกลุ่ม (Cooperative Group Effort)

สมัยที่ 4 (1900 – ปัจจุบัน) ผู้นิเทศคือศึกษานิเทศ นอกจากนี้ยังมีผู้บริหาร ครูใหญ่ ครู อาจารย์ ตลอดจนกระทั่งผู้ปกครอง การนิเทศอยู่ในลักษณะของฝึกการอบรม(Inservice Training) โดยอาศัยการค้นคว้าวิจัย (Research Orientation) เกี่ยวกับการเรียนการสอน การแก้ปัญหาการเรียนการสอน พัฒนาหลักสูตร เทคนิคการสอน ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งผู้บริหาร ครูใหญ่ ศึกษานิเทศก์ ครู อาจารย์ และผู้ปกครอง เพราะกระบวนการเรียนการสอนไม่มีใครทำสำเร็จด้วยตัวคนเดียว

การศึกษาในออสเตรเลีย ซึ่งเป็นประเทศที่ใหญ่พอๆกับสหรัฐอเมริกา มีการศึกษาอยู่ในลักษณะที่รัฐบาลเป็นศูนย์กลางของการดูแลทุกอย่างทั้งการคัดเลือกครู การประเมินผล ตลอดจนการให้ความชอบเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง ไปจนถึงการจัดสรรงบประมาณ ซึ่งเป็นระบบรวมศูนย์ที่รัฐบาลกลาง ความรับผิดชอบในสายการศึกษา เป็นไปตามลำดับชั้นบังคับบัญชา คือ ครูจะอยู่ในความรับผิดชอบที่ขึ้นตรงต่ออาจารย์ใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ขึ้นกับผู้ตรวจการการศึกษาจากรัฐบาลกลาง เป็นต้น แต่ในทางปฏิบัติอาจแตกต่างไปจากระบบดังกล่าวบ้าง

ในปีค.ศ.1982 ผู้ตรวจการการศึกษาได้ลดขั้นตอนการวัดผลและประเมินผลการทำงานของครูลง โดยยกเลิกการสังเกตการสอนในชั้นเรียน แต่เน้นบทบาทในด้านการประเมินเพื่อปรับปรุง (formative evaluation) หรือการประเมินผลย่อย แทนการประเมินแบบรวม (summative evaluation)ตามที่เคยทำ การประเมินเพื่อปรับปรุง หรือการประเมินผลย่อย ที่ใช้กันนี้เป็นการช่วยแนะแนวครูในการปรับปรุงการสอนในชั้นเรียน ซึ่งทำให้ผู้ตรวจการการศึกษามีบทบาท 2 ประการคือ เป็นทั้งผู้ประเมิน (Summative) และผู้ช่วยเหลือแนะแนว (Formative) แต่จากการสำรวจในการทำงานจริงพบว่า ผู้ตรวจการการศึกษา จะเลือกปฏิบัติตามบทบาทใด บทบาทหนึ่งเท่านั้น นอกจากบทบาทของผู้ตรวจการการศึกษาแล้ว บทบาทของอาจารย์ใหญ่ก็ถูกมองว่าทำหน้าที่ของการบริหารมากกว่าการสอน ซึ่งส่งผลให้ไม่มีผู้นำด้านการแนะแนวในการพัฒนาการสอนของครู จึงมีผลจากการสำรวจว่า การพัฒนาครู และการปรับปรุงการสอนในชั้นเรียนเป็นปัญหาการเรียนการสอนมากกว่าปัญหาครูไม่พอ คณะกรรมการการศึกษาและศิลปศาสตร์จากรัฐบาลกลางจึงให้ครูทุกคนต้องทำรายงานการปฏิบัติงานของตนเองทุก ๆ 5 ปี โดยระบุถึงการปรับปรุงงานในหน้าที่ และการวัดสัมฤทธิ์ผลจากการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ยังต้องรายงานปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ทันทีที่เห็นว่าก่อให้เกิดความเสียหายในหน้าที่ที่ตนเองรับผิดชอบเพื่อรอรับคำสั่งในการแก้ปัญหา และหากได้รับคำสั่งแล้วไม่นำไปปรับปรุงแก้ไขครูจะต้องมีความผิดทางวินัยตามแต่รัฐบาลกลางจะพิจารณาต่อไป ซึ่งก่อให้เกิดการ

ต่อต้านของครูในช่วงเวลาต่อมา เป็นเหตุให้สาธารณชนและนักวิชาการหันมาสนใจต่อความไม่
มีประสิทธิภาพของครูมากขึ้น โดยเห็นว่าครูรัฐบาลโดยทั่วไปมีคุณภาพต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน
ควรมีทำการตรวจสอบการปฏิบัติงานของครูและให้ความมั่นคงต่อวิชาชีพควบคู่กันไป และไม่
ควรมีอุปสรรคในการตรวจสอบการปฏิบัติงานหรือการนิเทศการสอนของครูอีก ท่ามกลาง
ความขัดแย้งและการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างครูและผู้นิเทศ ก็ทำให้มีครูบางส่วนที่ยอมรับฟัง
ความเห็นเกี่ยวกับการสอนในชั้นเรียน โดยเฉพาะความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการสอนและมีครู
จำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ ในเวลาต่อมา ที่ยอมให้มีการสังเกตการสอนทั้งบุคคลอื่นและเพื่อนครู
ด้วยกัน ครูเหล่านี้เห็นว่า เมื่อการสอนของตนพัฒนาขึ้นพวกตนสามารถมีส่วนร่วมในการ
กำหนดความก้าวหน้าในสายวิชาชีพครู และตระหนักถึงความสำคัญของการสอนมากขึ้นโดย
เห็นว่าเป็นพื้นฐานในการฟื้นฟูศักยภาพของครู ซึ่งถือว่าเป็นแนวความคิดใหม่ที่กำลังเติบโตขึ้น
เรื่อย ๆ และยังคงใช้ในปัจจุบันซึ่งมีใจความของแนวคิดนี้ว่า ครูควรเป็นผู้ประเมินและพัฒนา
คุณภาพการสอนของตนเองและของเพื่อนครูด้วยกัน นอกจากนี้ยังมีการรับเอาเทคนิคการ
นิเทศการสอนจากประเทศสหรัฐอเมริกา เรียกว่า Clinical Supervision Model มาใช้กันอย่าง
แพร่หลายมากขึ้น

ประวัติการนิเทศทางการศึกษาในประเทศไทย

การศึกษาในประเทศไทยเริ่มตั้งแต่สมัยสุโขทัย โดยเฉพาะการประดิษฐ์ตัวอักษรไทย
ในสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ทำให้สามารถเผยแพร่ความรู้ทางการศึกษาอย่างเป็น
ระเบียบแบบแผนมากขึ้นเพียงแต่ยังไม่มียุทธศาสตร์ที่ชัดเจน เพราะผู้คนจะส่งลูกหลานเข้า
ศึกษาหาความรู้ในวัดและให้พระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นครูสอนหนังสือซึ่งจุดเริ่มต้นนี้มีมายาวนาน
และต่อเนื่องเรื่อยมาจนถึงสมัยอยุธยา กรุงธนบุรี และกรุงรัตนโกสินทร์ การนิเทศในช่วงแรกๆ
นี้ยังไม่มีหลักเกณฑ์ใดๆ เป็นแต่เพียงการสอดส่องดูแลให้มีการดูแลเด็กในปกครองเท่านั้น
จนกระทั่งถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงตั้งโรงเรียนขึ้นเพื่อให้พระ
บรมวงศานุวงศ์ และลูกข้าราชการได้ศึกษาเล่าเรียน นับเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาที่มีแบบ
แผน การนิเทศการศึกษาแม้ยังไม่เกิดขึ้นอย่างสมบูรณ์แต่พระองค์ท่านก็ดูแลและควบคุมการ
เรียนการสอนด้วยพระองค์เอง จึงนับได้ว่าเป็นผู้นิเทศการศึกษาในโรงเรียนที่พระองค์ท่าน
ก่อตั้งขึ้น เมื่อพระองค์ท่านก่อตั้งและดูแลจนเป็นระบบแล้วได้มอบหมายให้ผู้มีความรู้
ความสามารถรับช่วงดูแลต่อ โดยแต่งตั้งให้อยู่ในตำแหน่งครูใหญ่ เพื่อให้ดูแลผลการศึกษาของ
ผู้เรียนหรือนักเรียนในโรงเรียน ผลการศึกษาได้จากการจัดระบบการสอบเทียบความรู้

เนื่องจากสังคมของไทยเปิดกว้างในทุกๆด้านทำให้มีการเผยแพร่ศาสนาหลายศาสนา และมีการก่อตั้งโรงเรียนสอนศาสนาขึ้นในระยะเวลาต่อมา จึงทำให้การศึกษามีระบบระเบียบและมีจำนวนมากขึ้น จึงมีการตั้งกระทรวงธรรมการ (กระทรวงศึกษาธิการในปัจจุบัน) เพื่อดูแลให้มีการสอบไล่ และมอบใบสำคัญเมื่อจบการศึกษาไว้แสดงเป็นหลักฐานเพื่อเข้ารับราชการ เพราะสมัยนี้มุ่งผลิตคนเข้าทำงานราชการ โดยเน้นความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาเป็นหลักให้ทัดเทียมอารยประเทศ การดูแลของกระทรวงธรรมการจะมีการควบคุมการศึกษาของรัฐบาลให้ดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ที่พระองค์ท่านต้องการ พร้อมทั้งรายงานผลการเรียนและการสอบทูลเกล้าฯ ถวายพระองค์ท่านด้วย ทั้งผู้เรียนและผู้สอนที่มีความสามารถจะได้รับรางวัลพระราชทาน ทำให้ครูหรือผู้สอนไม่รู้สึกว่าคุณนิเทศ และไม่กดดันดังเช่นต่างประเทศ แต่มีความรู้สึกภาคภูมิใจในวิชาชีพ เมื่อผลิตบุคลากรทางการศึกษาได้มากขึ้นทำให้มีการขยายตัวทางการศึกษาเพิ่มขึ้นทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคโดยในปีพ.ศ. 2435 ประเทศไทยมีการจัดพิมพ์หนังสือแบบเรียนหลวงแจกจ่ายไปยังโรงเรียนที่อยู่ในส่วนภูมิภาคให้มีโอกาสได้เรียนในมาตรฐานเดียวกับส่วนกลาง และมีเสนาบดีทำหน้าที่ควบคุมดูแลการศึกษาทั้งหมด ซึ่งจัดได้ว่าเป็นผู้นิเทศทางการศึกษาในสมัยนี้ การดูแลจะตรวจการปฏิบัติงานของ ผู้สอนหรือครูอาจารย์ เพื่อควบคุมแนวการศึกษา วิธีสอน และเนื้อหาที่สอน ตามที่ส่วนกลางกำหนดเป็นมาตรฐาน ในปี พ.ศ.2443 การศึกษาขยายตัวมากขึ้นเสนาบดีไม่สามารถทำงานคนเดียวได้จึงมีการแต่งตั้งบุคคลที่มีความรู้ความสามารถมาช่วยดูแลเรียกบุคคลที่แต่งตั้งนี้ว่า พนักงานตรวจแขวง ซึ่งมีหน้าที่ตรวจการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษาที่อยู่ตามหัวเมือง การนิเทศในประเทศไทยจึงมีรูปแบบที่ชัดเจนขึ้น ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยมีรูปแบบการนิเทศเป็นแบบตรวจตรา(Inspection)

เมื่อคนในประเทศมีความรู้มากขึ้นการจัดการศึกษาก็มีระบบระเบียบที่ดีขึ้นอย่างเป็นลำดับในปีพ.ศ. 2469 – 2475 มีการตั้งกรมวิชาการขึ้นในกระทรวงธรรมการ เพื่อให้ช่วยดูแลและควบคุมคุณภาพการศึกษา โดยส่งเสริมให้มีการแต่งแบบเรียนที่ดีมามาตรฐาน ขณะเดียวกันก็ทำหน้าที่จัดอบรมครูให้มีความรู้ความสามารถเพิ่มมากขึ้น เมื่อการศึกษามีแบบแผนที่ชัดเจนก็ประกาศแผนการศึกษาชาติขึ้นในปี พ.ศ. 2475 และตั้งผู้ตรวจการเป็นผู้ควบคุมดูแลการเรียนการสอน ตลอดจนจัดอบรมครูในตำบลที่ตรวจสอบให้อยู่ในมาตรฐานเดียวกัน เมื่อการศึกษามีแบบแผนการตรวจสอบก็ต้องมีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนและมีคุณภาพ เพื่อให้สถานศึกษาผลิตผู้เรียนที่มีคุณภาพสู่สังคมการตรวจตราและดูแลเช่นเดิมถูกปรับปรุงให้มีระบบระเบียบแบบแผนมากขึ้น ในปีพ.ศ. 2495 จึงจัดตั้งหน่วยศึกษานิเทศก์ขึ้นในกรมวิสามัญศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ให้ทำหน้าที่ช่วยเหลือแนะนำและปรับปรุงการเรียนการสอน

ของบุคลากรในสถานศึกษา ถัดจากนั้นอีก 2 ปีได้ตั้งหน่วยศึกษานิเทศก์กรมขึ้นในกระทรวงศึกษาธิการเพื่อให้ทำหน้าที่ปรับปรุงคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกระดับทั่วประเทศตั้งแต่ระดับอนุบาล ประถมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย งานใหญ่ที่เป็นหัวใจสำคัญของหน่วยศึกษานิเทศก์กรมนี้คือการค้นคว้า อบรม สาคิต แนะนำการทำอุปกรณ์ คู่มือการสอน และให้ความช่วยเหลือครูในส่วนภูมิภาค ในปีพ.ศ. 2498 มีการตั้งศึกษานิเทศกรมการฝึกหัดครูขึ้น และได้ตั้งศึกษานิเทศก์ประจำกรมต่างๆเช่นศึกษานิเทศกรมอาชีวศึกษา กรมพลศึกษา

ในปีพ.ศ. 2500 ประเทศไทยได้ขยายงานด้านการนิเทศการศึกษาไปทั่วราชอาณาจักร มีการตั้งศึกษานิเทศก์ฝ่ายสามัญประจำจังหวัดให้ช่วยเหลือ และช่วยเหลืองานด้านการศึกษาของจังหวัด ถัดจากนั้นอีก 3 ปีได้ตั้งศึกษานิเทศประจำภาคขึ้น 12 ภาคการศึกษา และขยายไปอีก 73 จังหวัดทั่วประเทศ ในปีพ.ศ.2515 กรมสามัญศึกษา กับกรมวิสามัญศึกษา ได้มีการรวมเข้าเป็นหน่วยงานเดียวกัน เรียกใหม่ว่า กรมสามัญศึกษา หน่วยศึกษานิเทศทั้งสองจึงรวมกันไปด้วยและเรียกใหม่ว่า หน่วยศึกษานิเทศกรมสามัญศึกษา หน่วยงานนี้จะรับผิดชอบโรงเรียนมัธยมและโรงเรียนประถม ในปีพ.ศ. 2519 กระทรวงศึกษาธิการออกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วย ศึกษานิเทศกรมสามัญศึกษาขึ้น เพื่อให้การนิเทศสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาหน่วยศึกษานิเทศ กรมสามัญศึกษา ต่อมาปีพ.ศ.2523 มีการเปลี่ยนแปลงระบบการบริหาร การศึกษาในระดับประถมศึกษา โดยโอนโรงเรียนประถมศึกษาไปรวมกันที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สปช.) ซึ่งมีฐานะเป็นกรมใหม่ในกระทรวงศึกษาธิการ ทำให้ศึกษานิเทศก์ที่ปฏิบัติหน้าที่ในจังหวัดต่าง ๆ ถูกเปลี่ยนสังกัด ไปสังกัดที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

ในปีพ.ศ.2524 มีระเบียบกระทรวงศึกษาธิการที่ว่า ด้วยศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2524 ให้จัดแบ่งหน่วยปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ ออกเป็น 3 หน่วย คือ

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และกรุงเทพมหานคร

และหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ หรือกิ่งอำเภอ

ทำให้มีสัดส่วนที่รับผิดชอบงานชัดเจนขึ้น ปีพ.ศ.2530 กระทรวงศึกษาธิการได้ออกระเบียบการบริหารงานศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ซึ่งประกอบด้วยศึกษานิเทศก์ส่วนกลาง ส่วนเขต และส่วนจังหวัด ทำให้การนิเทศได้พัฒนาขึ้นเรื่อยๆเป็นลำดับ และปัจจุบันขยายตัวสู่สถาบันอุดมศึกษาเพื่อให้ช่วยผลิตบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทางด้านการศึกษา และช่วยจัดอบรมให้บุคลากรในสถานศึกษาดังจะเห็นได้จากการจัดอบรมครูของสถาบันอุดมศึกษา

ในช่วงปิดภาคเรียนที่จัดทำขึ้นบ่อยๆในทุกสถาบัน ทุกสถานที่และทุกโอกาสที่เอื้ออำนวยในการเข้ารับการอบรมของบุคลากร

สรุป

จากความรู้ในเรื่องประวัติของการนิเทศทำให้เห็นถึงความพยายามในการจัดการศึกษาของคนรุ่นก่อนที่มุ่งหวังให้การศึกษาก่อเกิดอย่างดี มีนัย และมีประสิทธิภาพ ซึ่งคนรุ่นหลังควรนำแบบอย่างดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการพัฒนาการทำงานในด้านการศึกษาให้ดีและมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นตามความก้าวหน้าของความรู้ที่เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยอย่างไม่หยุดนิ่ง ดังจะเห็นได้จากการพัฒนาการนิเทศที่เกิดในออสเตรเลีย แม้จะมีปัญหาในการนิเทศบ้างแต่การเปิดใจรับรู้รับฟังสิ่งใหม่ๆทำให้พบแนวคิดในการนิเทศที่ดีที่ว่า ครูควรเป็นผู้ประเมินและพัฒนาคุณภาพการสอนของตัวเองและของเพื่อนครูด้วยกัน แนวคิดนี้มีการนำไปใช้ในปัจจุบันหลายแห่ง ดังภาพการสอนของนักศึกษาที่มีเพื่อนนักศึกษาคอยดูแล และแนะแนวการสอน

เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการสอน ความรู้ที่ได้นี้สามารถประยุกต์รวมกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีต่างๆ แล้วทำการสังเคราะห์เป็นการสอนใหม่ที่ดี และมีประสิทธิภาพต่อผู้เรียนทำให้ผู้เรียนสนใจในการเรียนมากขึ้น เช่น การสอนวิทยาศาสตร์โดยใช้สื่อการสอนที่ใกล้เคียงกับชีวิตประจำวันจริงๆ จะช่วยดึงดูดความสนใจของผู้เรียนได้ ดังภาพการสอนวงจรไฟฟ้าของนักศึกษาฝึกสอนที่ได้รับการนิเทศการสอนให้ใช้ของจริงประกอบการสอนทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียนมากขึ้น

จากความรู้ดังกล่าวถ้าเพื่อนครูด้วยกันเห็นรูปแบบใดดีก็สามารถนำไปใช้ และบอกกล่าวกันและกันในการจัดการเรียนการสอนได้ ซึ่งการนำสิ่งที่ดีมีประโยชน์ไปปฏิบัติจะก่อให้เกิดผลดีต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยตรง อันเป็นจุดมุ่งหมายหลักของการนิเทศการสอนที่ทุกยุคทุกสมัยต้องการ

แบบฝึกหัด

จงตอบคำถามต่อไปนี้

1. เหตุใดการนิเทศในยุคแรกๆจึงไม่เน้นที่การสอนของครูเหมือนปัจจุบัน
2. หน้าที่ของศึกษานิเทศก์ตามที่ได้ศึกษาจากประวัติการนิเทศมีอะไรบ้างทำไมจึงต้องทำเช่นนั้น
3. ถ้าการนิเทศของท่านถูกต่อต้านจากผู้ถูกนิเทศท่านจะแก้ปัญหาอย่างไร